

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

**Remittering av betänkandet AI-kommissionens Färdplan
för Sverige (SOU 2025:12)**
Fi2025/00457

Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker betänkandet och utredningens förslag samt lämnar några kommentarer nedan.

Skatteverket anser att AI-kommissionen på ett förtjänstfullt sätt tydliggör de övergripande behoven för att möjliggöra användning och utveckling av AI inom offentlig sektor och i Sverige i allmänhet. De lämnade förslagen, inklusive en AI-verkstad för offentlig sektor, är givna vägval enligt oss. Utöver tillgång till teknisk infrastruktur behövs AI-mognad, kompetens och tillgång till data jämte regelverk som möjliggör gemensam utveckling och användning av AI.

Det är nu viktigt att fortsätta att konkretisera behoven runt åtgärderna. Detta för att säkerställa att alla förslagen tillsammans med eventuella regelförändringar både möjliggör, och vid behov tydliggör, förutsättningarna för de samspel mellan olika offentliga aktörer som kommer behövas för en framgångsrik AI-verkstad och AI-adoption i Sverige.

Ett viktigt steg för Skatteverket och offentlig förvaltning i allmänhet är det regeringsuppdrag som just nu etableras för att tydliggöra alla förutsättningar för en AI-verkstad med tillhörande stödteam av olika slag.

1 Skatteverkets synpunkter

1.1 Inledning

Skatteverket har inga synpunkter på inledningen.

1.2 Problemet som ska lösas

1.2.1 Problemformulering

Skatteverket anser att problemformuleringen väl speglar de problem Sverige står inför. Vi upplever att beskrivna problem för offentlig förvaltning finns i vår vardag tillsammans med det allt större behovet av att kunna ha full rådighet över våra mest värdefulla AI-lösningar och vårt mest värdefulla data med anledning av det geopolitiska läget. AI-drivna tjänster i offentlig förvaltning för att t.ex. lösa den demografiska utmaningen kommer att innebära att vi på sikt blir beroende av dessa tjänster för att klara av att utföra vår samhällsservice och leverera den önskade välfärden. Då blir det mycket viktigt att vi äger makten över våra tjänster fullt ut.

I övrigt instämmer vi i problemformuleringen.

1.2.2 Målbild

Med hänvisning till bl.a. problemformuleringen instämmer Skatteverket i den formulerade målbilden.

1.2.3 Nollalternativ och alternativa lösningar

Skatteverket vill poängtera med stöd i problemformuleringen, att det inte bara är Sveriges konkurrenskraft inom AI området som står på spel. Hela Sveriges konkurrenskraft i allmänhet riskeras om vi inom offentlig sektor, som är en grund för en nations konkurrenskraft, inte i tillräcklig utsträckning kan använda AI för att klara våra uppdrag och för att ta oss an samhällsutmaningarna.

Naturligtvis löser inte AI-drivna tjänster alla våra problem och nyanser runt olika samhällspolitiska lösningar måste tas med i den totala lösningen. Troligtvis är det också så att de nya sätt som AI låter oss jobba på medför nya typer av möjliga följdlösningar på de stora samhällsfrågorna.

1.3 Vilka berörs av kommissionens förslag?

1.3.1 Konsekvenser för forskarsamhället och utbildningssektorn

För att vi i offentlig förvaltning skall få största nytta av den kunskap som utvecklas i forskarsamhället och utbildningssektorn är det viktigt att offentlig förvaltning kan förmedla till forsknings- och utbildningssektorn vad vi behöver och hur verksamheten fungerar. Skatteverket upplever ibland att det finns ett gap mellan det vi behöver och den kunskap som kommer ut från forskning och utbildning.

I övrigt instämmer Skatteverket i att föreslagna åtgärder behövs.

1.3.2 Konsekvenser för arbetstagare och befolkningen i stort

Skatteverket ser en möjlighet att med hjälp av AI faktiskt minska det digitala utanförskapet. För att detta skall kunna ske krävs dock strategier, satsningar och medvetna val för att utveckla tjänster med AI funktioner för att just minska det digitala utanförskapet. Lämpligen inkluderas denna strategi i övrigt digitalt tillgänglighetsarbete.

Skatteverket instämmer i övrigt med de konsekvenser och förslag som framförs i utredningen.

1.3.3 Konsekvenser för staten

Skatteverket tillstyrker alla förslagen i detta stycke, inklusive notering om DIGG/PTS. Vi återkommer till konsekvenserna för Skatteverket under rubriken ”Konsekvenser för Skatteverket”.

1.3.4 Konsekvenser för kommuner och regioner

Skatteverket är sedan tidigare i olika samspel, t.ex. det Nationella AI-uppdraget, väl insatta i utmaningarna för myndigheter, kommuner och regioner när det kommer till förmåga och kapacitet att arbeta med AI. Förslaget om en AI-verkstad ser vi särskilt kommer att möta upp många av dessa behov och bidra till att skapa värde och nytta för de offentliga aktörer som behöver stöd för att påbörja eller fortsätta sin AI-resa. Med en gemensam AI-infrastruktur möjliggörs en ökad AI-användning inom offentlig sektor samtidigt som AI-förmågan hos dessa aktörer ökar och stärks. Detta framgår tydligt av bl.a. följande skrivningar i Färdplanen.

”AI-verkstanen är frivillig och tänkt att fungera som ett stöd, genom att erbjuda praktisk vägledning, delade utvecklingsresurser och färdiga lösningar. Därmed sänks trösklarna för kommuner – särskilt mindre och resurssvaga – att påbörja eller utveckla sitt arbete med AI.

För mindre kommuner, som ofta har begränsade resurser och mindre kapacitet, kan förslagen i Färdplanen innebära utmaningar. Problem kan till exempel uppstå som en följd av krav på bättre databehandling, så som datastandarder och att inkludera dataperspektivet i konsekvensutredningar. För att ge särskilt stöd till denna grupp föreslås en rad åtgärder i Färdplanen, bland annat möjligheten till stöd och verksamhetsutveckling från den insatsstyrka som ska in-rättas i anslutning till AI-verkstanen.”

Detta utvecklas vidare under rubriken ”Konsekvenser för Skatteverket” samt i det uppdrag som nu etableras för att sätta alla förutsättningar avseende en AI-verkstan för offentlig förvaltning på plats.

1.3.5 Konsekvenser för företagen

Skatteverket instämmer i samtliga formuleringar med följande kommentar.

Skatteverket vill tydliggöra sin bild av hur företagen kan komma att samspela med offentliga aktörer i AI-verkstan. För att ytterligare säkerställa att inte påverka konkurrensen bör företagen bjudas in att delta i uppbyggnaden av AI-verkstanen samt i konkret nyutveckling av AI-drivna tjänster och leveranser av AI-drivna tjänster som tillgängliggörs i AI-verkstanen.

Som komplement kan här även nämnas att företagen i egenskap som leverantör till offentliga aktörer av alla slag också tillsammans med den aktören bör ha möjlighet att delta i utveckling av AI-drivna tjänster i AI-verkstanen så länge ”huvudmannen” för satsningen är en offentlig aktör.

I Färdplanen nämns att endast ca 50 offentliga aktörer har egen kraft för att använda och utveckla AI. Om alla åtgärder runt AI-verkstanen genomförs kommer merparten av alla offentliga aktörer att få kraft att på egen hand eller tillsammans med andra aktörer inklusive företagen att använda och utveckla AI på ett långsiktigt värdeskapande sätt. Företagen får alltså en betydligt större offentlig marknad att verka på jämfört med idag.

Se även under rubriken ”Konsekvenser för Skatteverket”.

1.4 Kostnadmässiga konsekvenser

1.4.1 Excellenscenter

Skatteverket instämmer i formuleringarna i detta stycke med kommentaren om att samverkan mellan akademi, näringsliv **och** offentlig sektor är mycket viktig för att grundforskning skall gå till tillämpad utveckling i våra verksamheter.

1.4.2 Inrätta Post-docs och Gästforskare

Skatteverket har inga synpunkter på detta avsnitt.

1.4.3 Forskarskolor

Skatteverket har inga synpunkter på detta avsnitt.

1.4.4 AI-verkstad för offentlig sektor

Skatteverket tillstyrker förslaget om en AI-verkstad för offentlig sektor. Uppbyggnaden är väl beskriven i betänkandet. AI-verkstaden tillsammans med stödteam kommer att stödja såväl små som stora aktörer och nybörjare som mer professionella aktörer i AI utvecklingen i Sverige. Med bakgrund i detta samt problembeskrivningen ovan anser vi att en gemensam kärninfrastruktur är nödvändig för att vi tillsammans skall klara våra förestående samhällsutmaningar. Dessutom skall vi göra detta i en osäker omvärld som kräver full rådighet och ständig tillgång till våra framväxande digitala medarbetare som flertalet AI-drivna tjänster faktiskt innebär.

Enligt Regeringsuppdraget som just nu etableras för att bedriva försöksverksamhet och utreda alla förutsättningar runt en AI-verkstad för offentliga aktörer kommer samarbetet och dialogerna om med övriga aktörer vara centrala och nödvändiga. Med övriga aktörer avses allt ifrån andra myndigheter samt kommuner och regioner och deras olika viktiga organisationer, inklusive deras leverantörer.

1.4.5 Medfinansiering för Digital Europe-projekt

Skatteverket instämmer i formuleringarna i avsnittet. Vi trycker också att samverkan mellan projekten, akademi, näringsliv **och** offentlig sektor är mycket viktig för att projektens resultat ska komma även oss tillgodo.

1.5 Övriga överväganden

Skatteverket har inga synpunkter avseende dessa avsnitt och ställer oss bakom utredningen beskrivningar och förslag.

2 Konsekvenser för Skatteverket

Förslaget om AI-verkstan

Över tid kommer förslaget att innebära att Skatteverket behöver göra investeringar i till exempel uppbyggnad av leveransförmåga, personal, säkerhet, utveckling, hårdvara, programvara, juridik och övriga förberedelser för att kunna ta emot anslutande aktörer från offentlig sektor. I det Regeringsuppdrag som nu etableras för att klargöra alla förutsättningar runt en gemensam AI-verkstad kommer alla faktorer runt detta att belysas och slutrapporteras i enlighet med det uppdraget.

Skatteverket kommer alltså att behöva bygga upp kompetens och resurser för att klara alla våra nya uppgifter samt att delta i att bygga och förvalta samt styra AI-verkstaden med tillhörande stödteam och förmågor. I detta arbete kommer det även att krävas intensifierat samarbete med ett antal andra aktörer för att säkerställa att verkstadens lösningar är effektiva och rätt anpassade efter behoven hos stora som små myndigheter, regioner och kommuner, alla med olika kompetensnivå avseende AI-utveckling. I uppdraget som just nu etableras avseende att utreda och sätta alla förutsättningar för en AI-verkstad för offentlig sektor på plats kommer vi att intensifiera våra samspel med andra aktörer.

Vi bedömer att vi med vår erfarenhet av att bygga liknande infrastrukturer, samt leverera dem till andra myndigheter, redan är väl rustade för att bygga en AI-verkstad i alla dess utmanande dimensioner. Om vi får det slutliga uppdraget att vara färdledande för bygga AI-verkstaden kommer vi ytterligare att utöka vårt samspel med alla viktiga aktörer för att få den gemensamma kärninfrastrukturen att fungera och på deras villkor vara tillgänglig för alla som behöver.

I tillägg till detta kommer AI-verkstaden att byggas på alla de sätt som krävs för att skapa full rådighet, inklusive robusthet, redundans och resiliens som omvärlden kräver av oss. AI-verkstaden kanske t.o.m. måste förberedas för att kunna flytta all data och tjänster till annan plats om de värsta påfrestningarna skulle bli verklighet. Allt detta är egenskaper som inte är möjliga att genomföra om vi i offentlig förvaltning finns i olika spridda infrastrukturer med våra mest värdefulla tjänster och vårt mest värdefulla data. En viktig kommentar är här att vi kommer att finnas även i andra infrastrukturer med de tjänster som inte kräver full rådighet. Vi återkommer till allt detta i rapporteringen av den försöksverksamhet samt utredning som just nu etableras med Försäkringskassan och Skatteverket som färdledare/uppdragsledare.

Observera i följande resonemang om reglering att AI-verkstan inte automatisk innebär datadelning. I AI-verkstan kommer varje aktör att äga sina egen data och informationen kommer att vara starkt separerad. Det är så modern infrastruktur fungerar. Men för att offentlig förvaltning på ett kontrollerat sätt, i tjänsterna, skall kunna dela information för att anta samhällsutmaningarna krävs nya regler för effektivare dataanvändning och datadelning.

Som Skatteverket förstår det har de flesta myndigheter idag goda möjligheter att använda egen data för att utveckla sina verksamheter om det inte finns begränsningar i särskild reglering.

Enligt 6 § myndighetsförordningen (2007:515) ska en myndighet fortlöpande utveckla sin verksamhet. Vidare ska exempelvis Skatteverket enligt 10 § förordningen (2017:154) med instruktion för Skatteverket bidra till ett väl fungerande samhälle och utföra sina uppgifter på ett sätt som är rättssäkert, kostnadseffektivt och enkelt för såväl allmänhet och företag som myndigheten.

Mot denna bakgrund får det anses självklart att Skatteverket och andra myndigheter ska utveckla och använda AI på ett ansvarsfullt sätt för att i sin verksamhet ta del av alla de möjligheter som följer av sådan teknik.

Vidare bör det anses klart att saklig användning av egen data inom en myndighet eller verksamhetsgren inte möter något hinder av sekretessregleringen. På motsvarande sätt får även nödvändig behandling av personuppgifter för utveckling anses vara tillåten och en självklar del av det eller de ändamål som en verksamhet samlar in och behandlar uppgifterna för, alternativt anses som förenlig med de ursprungliga ändamålen. Självklart med beaktande av att det kan finnas särskild reglering som begränsar finalitetsprincipen och att det finns särskilda bestämmelser vid behandling av känsliga personuppgifter. Sammanfattningsvis bör den principiella utgångspunkten vara att statliga myndigheter kan använda egen data (inkl. personuppgifter) för att utveckla sin verksamhet, om inte särskilda begränsningar finns.

Tillgången till och möjligheten att använda data för gemensam utveckling och användning av AI medför med all sannolikhet att det inte längre bara finns behov av att använda data inom en verksamhet eller för en verksamhets räkning. Även om den enskilda frågan om drift av en AI-modell kan lösas ut med nuvarande reglering, kvarstår frågan hur regelverken på bästa sätt ska möta samtliga behov och förutsättningar som ska gälla för gemensam utveckling och användning för flera parter. Särskilt i de fall sekretessreglerade

uppgifter och personuppgifter används vid gemensam utveckling och användning av en AI-modell.

Detta kan problematiseras ytterligare. Om en AI-modell har tränats på sekretessreglerade uppgifter eller personuppgifter i en verksamhet, aktualiserar det olika frågeställningar i vilken utsträckning en AI-modell får överlämnas till en annan verksamhet i de fall AI-modellen i sig kommer att bestå av träningsdata. Det innebär komplicerade tolkningsfrågor om röjande, tillåten vidarebehandling, avidentifiering och bedömningar av den teknik som används. Vidare finns frågan hur data vid gemensam utveckling och användning fortsatt har ett adekvat skydd, särskilt om träningsset av data skickas mellan myndigheter eller verksamhetsgrenar. Omständigheten att uppgifter samlas in och enbart används för träning men inte i verksamheten i övrigt kan komma att påverka uppgifterna skydd enligt nuvarande reglering. Detta är exempel på frågor som blir aktuella vid gemensam utveckling och användning av AI-modeller vilka är svåra för myndigheter att lösa ut med utgångspunkt i befintlig reglering.

Mot denna bakgrund vill Skatteverket redan nu avisera att det finns ett behov av skapa bättre rättsliga förutsättningar för att arbeta mer gemensamt med träningsdata och modeller för AI-drivna tjänster över offentliga aktörers organisationsgränser.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av AI-strateg, Dan Nordell. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit, överdirektören Fredrik Holmberg, avdelningschef Christina Henryson och sektionschef Rebecca Filis.

Katrin Westling Palm